

ЗБІРНИК

матеріалів круглого столу,
присвяченого пам'яті
професора

*Івана
Пантелійовича
Колесника*

**ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ:**

ВІД ТРАДИЦІЙ ДО ІННОВАЦІЙ

(4 березня 2026 року)

**Збірник матеріалів круглого столу рекомендовано до друку
рішенням Вченої ради факультету спеціальної освіти та соціальної політики
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
(протокол № 6 від 28 квітня 2026 року).**

Рецензенти:

О.В. Чеботарьова – доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України

В.М. Шевченко – доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри сурдопедагогіки та сурдопсихології імені Миколи Ярмаченка факультету спеціальної освіти та соціальної політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

За редакцією:

С.І. Геращенко – кандидата педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри психокорекційної педагогіки та реабілітології факультету спеціальної освіти та соціальної політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Н.В. Бондар – кандидата педагогічних наук, доцента, кафедри психокорекційної педагогіки та реабілітології факультету спеціальної освіти та соціальної політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

ISBN 978-966-931-357-7

Підготовка фахівців зі спеціальної освіти: від традицій до інновацій: збірник матеріалів круглого столу присвяченого пам'яті професора Івана Пантелійовича Колесника (4 березня 2026 року) / за редакцією С.І. Геращенко, Н.В. Бондар. Київ: Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2026. 78 с. Електронне видання

УДК 378.091.3:376.011.3-051]:005.745

Повну відповідальність за зміст, підбір, точність наведених матеріалів, цитат, статистичних даних, відповідної галузевої термінології, власних імен, джерел інформації, орфографію, плагіат та іншу інформацію, яка використана у публікаціях, несуть автори опублікованих праць

ISBN 978-966-931-357-7

© Факультет спеціальної освіти та соціальної політики, 2026

© Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2026

Шановні колеги, друзі, учні та учасники круглого столу!

Є люди, чия присутність у професії не вимірюється лише посадами, науковими працями чи роками роботи. Вони залишаються у пам'яті колег і учнів насамперед як Учителі – мудрі, людяні, вимогливі й водночас щиро віддані своїй справі. Саме таким для багатьох із нас був Іван Пантелійович Колесник.

Тема круглого столу – «Підготовка фахівців зі спеціальної освіти: від традицій до інновацій» – є особливо символічною. Адже Іван Пантелійович завжди цінував фундаментальність педагогічної школи, але водночас із щирою зацікавленістю підтримував усе нове, що могло покращити підготовку майбутніх фахівців. Він умів поєднувати академічну ґрунтовність із живою сучасною думкою, традиції – з розвитком, досвід – із відкритістю до змін.

Особливого значення набуває й сама ідея проведення цього круглого столу. Ми прагнемо, щоб він став щорічною науково-професійною традицією – простором для відкритого діалогу, об'єднання наукової спільноти та обговорення актуальних питань вищої школи й підготовки фахівців зі спеціальної освіти. Саме в обміні думками, досвідом і науковими напрацюваннями народжуються ідеї, що сприяють розвитку освітньої практики та професійної спільноти.

Світла пам'ять про Івана Пантелійовича живе у спогадах колег, у вдячності учнів, у професійних здобутках його послідовників. І поки ми продовжуємо справу, якій він присвятив своє життя, – його мудрість, його принципи й його любов до професії залишаються поруч із нами.

*Колектив кафедри
психокорекційної педагогіки та реабілітології
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманов*

Зміст

1.	Бондар Н. В. Професійна реабілітація як чинник підвищення якості життя осіб з функціональними обмеженнями здоров'я	6
2.	Воротинцева О.О. Формування компетентностей міждисциплінарної взаємодії у майбутніх фахівців спеціальної освіти в процесі виробничої практики в інклюзивно-ресурсних центрах	8
3.	Гладченко І.В., Шевченко В.М., Супрун М. О. Спомини учнів про вчителя	10
4.	Геращенко С. І. Міждисциплінарна інтеграція як основа професійної підготовки майбутніх учителів-реабілітологів	13
5.	Геращенко С.І., Ткаченко А. В. Теоретичні засади організації освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами в закладах дошкільної освіти	17
6.	Григор'янц В.О., Круглик О.П. Засоби навчання англійської мови дітей з порушеннями слуху	19
7.	Говоруха С.Ф. Формування пізнавального інтересу в учнів з порушенням опорно-рухового апарату	21
8.	Заплатинська А. Б. Компетентнісний підхід у навчанні фахівців спеціальної освіти	23
9.	Ігнатова А.О. Організація освітнього процесу в спеціальному закладі загальної середньої освіти в умовах трансформації освітньої системи	25
10.	Кошарний І.А. Сучасні підходи до підготовки фахівців спеціальної освіти у сфері формування фінансової грамотності як ключової життєвої компетентності осіб з порушеннями зору	26
11.	Купрас В.В. Професійно важливі якості майбутнього вчителя-тифлопедагога в умовах сучасних викликів	28
12.	Мартинчук О.В. Координатор інклюзивного навчання як нова професійна роль у системі спеціальної освіти України: європейський контекст та національні виклики	30
13.	Маруда О.Г. Особливості соціалізації дорослих осіб з інтелектуальними порушеннями в Україні	32
14.	Матвеєва Н.О. Складові психологічної готовності фахівців спеціальної освіти	34
15.	Матющенко І.М. Реалізація освітньо-професійної програми «Корекційна психопедагогіка»: виклики сьогодення	36
16.	Махукова Т.В., Колесник В.П. Дидактичні ігри як метод розвитку словника дошкільників із загальним недорозвитком мовлення III рівня	38
17.	Мельничук О. І. Модель міждисциплінарного супроводу соціалізації дітей з порушенням зору в умовах інклюзивної освіти	40
18.	Михайленко В.В. Моделі командної взаємодії фахівців у процесі забезпечення та моніторингу технічних і ортопедичних засобів	42

Список використаних джерел

1. Кононова М.М. Формування професійних якостей майбутніх дефектологів у процесі активного соціально-психологічного пізнання / М.М. Кононова // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова. – 2019р. Вип.66 – с. 107-110.
2. Миронова С.П. Концептуальні основи підготовки вчителя-дефектолога до корекційної роботи у спеціальному закладі освіти / С.П. Миронова // Вісник Львів. ун-ту. Серія педагогічна. – 2003. Вип. 17. – с. 19-24.
3. Науменко Н. Професійно важливі якості сучасного вчителя початкових класів в умовах сучасних викликів / Н. Науменко // Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 76. Том 2. – 2024р. – с. 239-244.

*Мартинчук О.В.,
доктор педагогічних наук, професор
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка*

КООРДИНАТОР ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ЯК НОВА ПРОФЕСІЙНА РОЛЬ У СИСТЕМІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ВИКЛИКИ

Європейський вектор розвитку освіти актуалізує необхідність переосмислення підходів до професійної підготовки фахівців спеціальної освіти в Україні. Сучасні нормативні документи, оновлення змісту освіти та впровадження інклюзивного навчання орієнтують систему вищої педагогічної освіти на формування компетентного, мобільного та здатного до міждисциплінарної взаємодії фахівця. Водночас аналіз практики функціонування закладів освіти засвідчує наявність розриву між змістом підготовки майбутніх спеціалістів та реальними професійними ролями, які вони виконують у різних типах освітніх установ, передусім в умовах інклюзивного навчання.

В Україні підготовка фахівців спеціальної освіти здебільшого вибудована за спеціалізаціями, орієнтованими на роботу з певними категоріями порушень розвитку та відповідні напрями корекційно-розвиткової підтримки. Такий підхід забезпечує ґрунтовну предметну підготовку, однак не повною мірою враховує трансформацію професійних ролей у сучасному інклюзивному середовищі. Поряд із діяльністю вчителя-логопеда чи вчителя-дефектолога у закладі освіти формується потреба в окремій управлінсько-координаційній функції. Йдеться про координатора інклюзивного навчання, який відповідає за організаційний і методичний супровід інклюзії в закладі, узгодження роботи команди психолого-педагогічного супроводу, планування та моніторинг індивідуальних освітніх траєкторій, налагодження взаємодії між педагогами, адміністрацією та батьками [1, 2].

Наразі така функціональна позиція в Україні не має чіткого нормативного закріплення та системної підготовки у закладах вищої освіти. Її завдання часто розподіляються між адміністрацією закладу або виконуються ситуативно членами команди супроводу. Водночас адміністративні працівники вже мають

значний обсяг управлінських обов'язків, що обмежує їхню можливість здійснювати повноцінну методичну та координаційну підтримку інклюзивного процесу. Крім того, така діяльність потребує спеціальних управлінських, комунікативних та аналітичних компетентностей, які не завжди передбачені освітніми програмами підготовки ані керівників закладів освіти, ані фахівців спеціальної освіти за спеціалізаціями [3].

Європейський досвід демонструє, що ефективність інклюзивного навчання значною мірою залежить від наявності спеціальної посади координатора інклюзивного навчання. У низці країн функціонують фахівці, які здійснюють організаційний і методичний супровід інклюзії, забезпечують координацію роботи команди, розроблення та моніторинг індивідуальних програм розвитку, консультування педагогів і батьків, а також стратегічне планування розвитку інклюзивного середовища в закладі. Отже, професійна роль координатора виходить за межі суто корекційної діяльності та передбачає інтеграцію педагогічних і управлінських функцій.

В українській системі освіти окремої посади координатора інклюзивного навчання наразі не передбачено. Частково ці функції покладаються на адміністрацію закладу освіти або розподіляються між членами команди супроводу. Проте адміністративні працівники вже мають значний обсяг управлінських обов'язків, що обмежує їхню можливість системно здійснювати методичну та координаційну підтримку інклюзивного освітнього процесу. Крім того, така діяльність потребує спеціальної підготовки, яка не завжди передбачена в освітніх програмах підготовки керівників закладів освіти чи фахівців спеціальної освіти за спеціалізаціями [3].

У цьому контексті йдеться не лише про оновлення окремих освітніх компонентів, а про необхідність запровадження окремої освітньо-професійної програми підготовки фахівця, здатного здійснювати управлінсько-координаційну діяльність у сфері інклюзивного навчання. Така програма має бути спрямована на формування системи компетентностей, що охоплюють організацію та координацію роботи команди психолого-педагогічного супроводу, стратегічне планування розвитку інклюзивного середовища, моніторинг індивідуальних освітніх траєкторій, взаємодію з педагогами, адміністрацією та батьками, а також здійснення методичного супроводу інклюзивного процесу.

Наближення української системи професійної підготовки фахівців спеціальної освіти до європейських стандартів передбачає не лише оновлення змісту навчання, а й перегляд моделі професійної ролі спеціаліста в інклюзивному середовищі. Національні виклики у цьому контексті пов'язані з відсутністю нормативно визначеної позиції координатора інклюзивного навчання, неврегульованістю його функціональних обов'язків, розпорошенням координаційних завдань між різними суб'єктами освітнього процесу та браком цілеспрямованої підготовки таких фахівців. Подолання цих викликів потребує системних змін у структурі підготовки фахівців зі спеціальності «Спеціальна освіта», нормативного врегулювання нової професійної ролі, що відповідатиме сучасним європейським підходам до організації інклюзивного навчання.

Список використаних джерел

1. Скрипник Т. В., Мартинчук О. В., Софій Н. З., Тищенко Л. А. Координатор інклюзивного навчання як виклик для українських фахівців – учасників команд супроводу дітей з особливими освітніми потребами. *Науковий журнал Хортицької національної академії*. 2023. Вип. 8. С. 148-156.
2. Скрипник Т. В., Мартинчук О. В., Софій Н. З., Бабич Н. М. Координація команди супроводу дітей з особливими освітніми потребами в аспекті управлінської діяльності. *Освіта осіб з особливими освітніми потребами: шляхи розбудови*. 2023. № 22. С. 103-119.
3. Мартинчук О. В., Скрипник Т. В., Федоренко О. Ф., Найда Ю. М., Заєркова Н. В. Проблеми сучасного кадрового забезпечення інклюзивного навчання в Україні. *Суспільство та національні інтереси*. 2024. №4 (4). С. 485-497.

Маруда О.Г.

*викладач Українського державного
університету імені Михайла Драгоманова*

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДОРΟΣЛИХ ОСІБ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ В УКРАЇНІ

Іван Пантелійович Колесник працював в НПУ імені М.П.Драгоманова з 1979 року. Майже 20 років, з 13 травня 1983 по 26 грудня 2002 року, він був деканом дефектологічного факультету НПУ імені М.П.Драгоманова.

Спектр наукових інтересів І.П.Колесника був надзвичайно широкий. Він працював над численними науковими проблемами, що стосувалися психологічних основ соціалізації учнів з психофізичними порушеннями.

Започаткував дослідження надзвичайно складного психолого-педагогічного утворення, яким є спрямованість особистості старшокласника з порушеннями слуху.

Цінуючи наукові здобутки і внесок Івана Пантелійовича. в розвиток проблеми соціалізації дітей з психофізичними порушеннями, ми продовжуємо досліджувати проблему соціалізації дорослих осіб з інтелектуальними порушеннями.

Сьогодні Україна орієнтується на Європейські цінності і прагне до вступу в Європейський Союз. Для цього важливо дотримуватися європейських стандартів, у тому числі і прав людини, а особливо незахищених груп населення, з поміж яких - дорослі особи з інтелектуальними порушеннями. Зокрема, важливо визначити умови, за яких можливе забезпечення їх прав. Небагато авторів звертають увагу на соціальні аспекти системи послуг для дорослих осіб з інтелектуальними порушеннями (Гончар Л., Майорова Н., Кравченко Р., Пілявська Л. та ін).

Сучасні трансформації соціальної політики у сфері інвалідності ґрунтуються на правах людини та принципах інклюзії. Відповідно до положень Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю, держави зобов'язані забезпечити особам з інвалідністю можливість повноцінної участі у всіх сферах суспільного життя. У цьому контексті соціалізація дорослих осіб з інтелектуальними порушеннями набуває особливої актуальності. Тобто, засвоєння людиною